

Seat No. : _____

MP-147

March-2019

M.A., Sem.-IV

511 : Economics

(Rural Development & Planning)

(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેના તફાવતને વિગતે સમજાવો. 14

અથવા

આર્થિક વિકાસના જુદા જુદા નિર્દેશકો વિશે ચર્ચા કરો.

- (B) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : (કોઈ ચાર) 4

- (1) આર્થિક વૃદ્ધિના લક્ષણો જણાવો.
- (2) આર્થિક વિકાસના લક્ષણો જણાવો.
- (3) આર્થિક વિકાસ વધારવા માટેના જુદા જુદા પગલાંઓ વર્ણવો.
- (4) આર્થિક વૃદ્ધિની વ્યાખ્યા આપો.
- (5) આર્થિક વિકાસની વ્યાખ્યા આપો.
- (6) આર્થિક વિકાસ તમે કઈ રીતે માપો ?

2. (A) ગ્રામ્ય વિકાસનો અભિગમ સમજાવો. 14

અથવા

ગ્રામ્ય પછાતપણાના જુદા જુદા કારણોની ચર્ચા કરો.

- (B) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ચાર) 4

- (1) ગ્રામ્ય અર્થતંત્રનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
- (2) ગ્રામ્ય અર્થતંત્રનો વિકાસ શા માટે જરૂરી છે ?
- (3) ગ્રામ્ય વિકાસના જુદા જુદા પ્રશ્નો બતાવો.
- (4) ગ્રામ્ય વિભાગમાં રોજગારી આપતા ઉદ્યોગો જણાવો.
- (5) કયા ઉદ્યોગો ખેતીક્ષેત્ર ઉપર આધારિત છે ?
- (6) કયા ઉદ્યોગોનો ગ્રામ્ય ઉદ્યોગોમાં સમાવેશ થાય છે ?

3. (A) ગ્રામ્ય વિકાસની નવી વિચારધારા વિશે ચર્ચા કરો. 14

અથવા

આર્થિક વિકાસનું આર્થિક લેવિસનાં મોડલની ટીકાત્મક સમીક્ષા કરો.

- (B) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) 3

- (1) 'spread effect' એટલે શું ?
- (2) 'Backwash effect' એટલે શું ?
- (3) બીગ પુશ થીયરીમાં રજૂ કરેલ ત્રણ અવિભાજ્યતા બતાવો.
- (4) Big Push theory ની ટીકા જણાવો.
- (5) ગ્રામ્ય વિકાસની નવી અને બદલાયેલી વ્યાખ્યા જણાવો.

4. (A) ગ્રામ્ય વિકાસમાં પર્યાવરણનાં સંરક્ષણ માટેના જુદા જુદા પ્રશ્નોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

ભારતમાં ગ્રામ્ય વિકાસ માટેની સહભાગીદારીની જુદી જુદી યોજનાઓ વિશે સમજાવો.

- (B) એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : (ગમે તે ત્રણ) 3

- (1) ટકાવિ ગ્રામ્ય વિકાસના કયા ઉદ્દેશો છે ?
- (2) 'વ્યાપક ગ્રામ્ય સર્વાંગી પરિવર્તન'ની વ્યાખ્યા આપો.
- (3) ભારતમાં ગ્રામ્ય વિકાસ અંતર્ગત જુદી જુદી યોજનાઓ કઈ છે ?
- (4) લોકોની ભાગીદારી પાછળ કયા ઉદ્દેશો છે ?
- (5) ગ્રામ્ય ભારતમાં સાધનની કાર્યક્ષમતા સુધારવા કઈ કઈ યોજનાઓ છે ?

Seat No. : _____

MP-147

March-2019

M.A., Sem.-IV

511 : Economics

(Rural Development & Planning)

(New)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Explain the difference between economic growth and economic development in detail. 14

OR

Discuss the various indicators of economic development.

- (B) Answer in **one** or **two** lines : (any **four**) 4
- (1) State the characteristics of economic growth.
 - (2) State the characteristics of economic development.
 - (3) Describe the various measures for increasing economic development.
 - (4) Define economic growth.
 - (5) Define economic development
 - (6) How do you measure economic development ?

2. (A) Explain the concept of rural development. 14

OR

Discuss the various causes of rural backwardness.

- (B) Answer in **one** or **two** lines : (any **four**) 4
- (1) What is the scope of rural economy ?
 - (2) Why do we need to develop rural economy ?
 - (3) State the various issues in rural development.
 - (4) Name the industries providing more employment in rural sector.
 - (5) Which industries are dependent on agriculture ?
 - (6) Name the industries covering under village industries.

3. (A) Discuss the new paradigm of rural development. 14

OR

Critically evaluate Arthar Lewis method of economic development.

- (B) Answer in **one** or **two** lines : (any **three**) 3

- (1) What do you mean by 'spread effect' ?
- (2) What do you mean by 'Backwash effect' ?
- (3) State the three types of indivisibilities presented in Big Push theory.
- (4) Describe the criticisms of Big Push theory.
- (5) State the new and changed definition of rural development.

4. (A) Discuss the various issues in protecting environment in rural development. 14

OR

Explain the various participatory schemes in rural development in India.

- (B) Answer in **one** or **two** lines : (any **three**) 3

- (1) What are the objectives of sustainable rural development ?
 - (2) Define inclusive rural transformation.
 - (3) What are the different schemes of rural development programme in India ?
 - (4) Describe the objectives behind people's participation.
 - (5) Name the different schemes for improving resource efficiency in rural India.
-

MP-147

March-2019

M.A., Sem.-IV

511 : Economics

(Financial Institution & Market)

(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) નાણાકીય વ્યવસ્થાનું સ્વરૂપ વિગતે ચર્ચો. 14

અથવા

નાણાકીય બજારો એટલે શું ? નાણાકીય બજારોનું વર્ગીકરણ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવો.

- (B) યોગ્ય સાચો જવાબ પસંદ કરો : 4

- (i) નીચેનામાંથી કયા બજારોનો સમાવેશ નાણાકીય બજારમાં થાય છે ?
 (a) નાણાં બજાર (b) મૂડી બજાર
 (c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
- (ii) નાણાં બજાર અને મૂડી બજારનું કાર્યક્ષેત્ર _____ છે.
 (a) સમાન (b) જુદુ-જુદુ
 (c) 50% સમાન (d) ઉપરોક્ત બધા
- (iii) નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જની સ્થાપના _____ માં થઈ.
 (a) 1994 (b) 1992 (c) 1990 (d) 1996
- (iv) નીચેનામાંથી કોની સાથે નાણાબજાર સંબંધ ધરાવે છે ?
 (a) નાણાકીય નીતિ (b) રાજકોષીય નીતિ
 (c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ

2. (A) નાણાં બજારની વ્યાખ્યા આપી તેના લક્ષણો સમજાવો. 14

અથવા

નાણાં બજારની વ્યાખ્યા આપી તેના કાર્યો વિગતે ચર્ચો.

- (B) યોગ્ય સાચો જવાબ પસંદ કરો : 4

- (i) નીચેનામાંથી કયા નાણા બજારના સાધનો છે ?
 (a) કોલ નાણા બજાર (b) ટ્રેઝરી બિલ
 (c) કોમર્શિયલ પેપરો (d) ઉપરોક્ત બધા
- (ii) નીચેનામાંથી કયું સાધન નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ છે ?
 (a) કોમર્શિયલ પેપર (b) કોમર્શિયલ બિલ
 (c) ટ્રેઝરી બિલ (d) ઉપરોક્ત બધા

- (iii) DFHI એટલે
 (a) Direct Finance House of India
 (b) Discount Finance House of India
 (c) Delhi Finance House of India
 (d) Delhi Finance Housing Corporation
- (iv) Local Area Banks એટલે
 (a) શિક્યુલ બેન્ક (b) નોન-શિક્યુલ બેન્ક
 (c) (a) અને (b) બંને (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
3. (A) મૂડી બજારના સુધારાઓ વિગતે ચર્ચો. 14
અથવા
 મૂડી બજારમાં સેબીની ભૂમિકા ચર્ચો.
- (B) યોગ્ય સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો : 3
 (i) IEPF એટલે
 (a) Investors Education and Protection Fund
 (b) Interest Education Fund
 (c) Indian Education Policy and Fund
 (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
- (ii) GDR એટલે
 (a) Global Deposit Right (b) Global Depository Receipts
 (c) Global Direct Reserve (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
- (iii) GDR એ _____ સ્વરૂપમાં રોકાણકારોને આપવાનું સાધન છે.
 (a) પાઉન્ડ (b) ડોલર
 (c) રૂપિયા (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહિ
4. (A) ડેરિવેટિવ્સના પ્રકારો વિગતે સમજાવો. 14
અથવા
 ડેરિવેટિવ્સની વ્યાખ્યા આપી તેની ઉપયોગિતા વિશે નોંધ લખો.
- (B) યોગ્ય સાચો જવાબ પસંદ કરો : 3
 (i) નીચેનામાંથી કયા ડેરિવેટિવ્સના લક્ષણો છે ?
 (a) જોખમ સંચાલન સાધન (b) નાણાંકીય પેદાશ
 (c) સરવૈયામાં દર્શાવ્યા વિનાનું સાધન (d) ઉપરોક્ત બધા
- (ii) નીચેનામાંથી કઈ ડેરિવેટિવ્સની અસ્ક્યામતો છે ?
 (a) ઈક્વિટી શેર (b) દેવા બજાર જામીનગીરીઓ
 (c) વિદેશી ચલણો (d) ઉપરોક્ત બધા
- (iii) નીચેનામાંથી કયા ડેરિવેટિવ્સ બજારના વેપારીઓ છે ?
 (a) હેજર્સ (b) સ્પેક્યુલેટર્સ
 (c) આર્બિટ્રેજર્સ (d) ઉપરોક્ત બધા

Seat No. : _____

MP-147

March-2019

M.A., Sem.-IV

511 : Economics

(Financial Institution & Market)
(Old)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) Discuss in detail scope of financial system. **14**

OR

What is Financial Market ? Explain in brief classification of Financial Markets.

- (B) Choose the correct answer : **4**

- (i) Which of the following markets are included in financial market ?
(a) Money market (b) Capital market
(c) (a) & (b) both (d) None of the above
- (ii) The function of money market and capital market is
(a) equal (b) different
(c) 50% equal (d) All of the above
- (iii) National stock exchange is established in
(a) 1994 (b) 1992 (c) 1990 (d) 1996
- (iv) Financial market is related with
(a) Monetary policy (b) Fiscal policy
(c) (a) & (b) both (d) None of the above

2. (A) Give the definition of money market and explain its characteristics. **14**

OR

Give the definition of money market and discuss in detail its functions.

- (B) Choose the correct answer : **4**

- (i) Which of the following are the instrument of money market ?
(a) Call money market (b) Treasury bill
(c) Commercial papers (d) All of the above
- (ii) Which of the following instrument is negotiable instrument ?
(a) Commercial papers (b) Commercial bill
(c) Treasury bill (d) All of the above

- (iii) DFHI means
- Direct Finance House of India
 - Discount Finance House of India
 - Delhi Finance House of India
 - Delhi Finance Housing Corporation
- (iv) Local Area Banks means
- Scheduled Bank
 - Non-scheduled Bank
 - (a) & (b) both
 - None of the above
3. (A) Discuss in detail reforms of capital market. 14
- OR**
- Discuss the role of 'SEBI' in capital market.
- (B) Choose the correct answer : 3
- (i) IEPF means
- Investors Education and Protection Fund
 - Interest Education Fund
 - Indian Education Policy and Fund
 - None of the above
- (ii) GDR means
- Global Deposit Right
 - Global Depository Receipts
 - Global Direct Reserve
 - None of the above
- (iii) A GDR is _____ dominated instrument.
- Pound
 - Dollar
 - Rupees
 - None of the above
4. (A) Explain in detail the types of Derivatives. 14
- OR**
- Give the definition of derivatives and write a note on its uses.
- (B) Choose the correct answer : 3
- (i) Which of the followings are the characteristics of derivatives
- Risk Management Tool
 - Financial product
 - Off balance sheet instrument
 - All of the above
- (ii) Which of the following is underlying asset of derivatives ?
- Equity share
 - Debt market securities
 - Foreign exchange
 - All of the above
- (iii) Which of the following are traders in derivatives market ?
- Hedgers
 - Speculators
 - Arbitrators
 - All of the above